

Prof. dr hab. Aleksander Widyński
Wydział Malarstwa
Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku

Rumia 16.02.2025 r.

Ocena rozprawy doktorskiej Pani mgr Pauliny Sadrak sporządzona w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora prowadzonym w Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi.

W dniu 04.11.2024 r. Rada ds. stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi powołała mnie na członka komisji doktorskiej, w postępowaniu doktorskim mgr Pauliny Sadrak, z funkcją recenzenta przygotowanej pod opieką promotorską dr hab. Lidii Choczaj prof. ASP. Recenzja sporządzona na podstawie otrzymanej dokumentacji, zawierającej rozprawę doktorską w postaci drukowanej oraz cyfrowej, umieszczoną na informatycznym nośniku danych. W części artystycznej rozprawy towarzyszy dokumentacja fotograficzna, opis w językach polskim i angielskim. Potwierdzam, przedstawiona dokumentacja zawiera wszelkie niezbędne elementy wymagane wobec pracy doktorskiej przez obowiązujące przepisy, art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Przedstawione osiągnięcia artystyczne, naukowe i zawodowe mgr Pauliny Sadrak nie podlegają ocenie recenzenta, bowiem zostały one już poddane stosownej weryfikacji i ewaluacji przez Radę ds. stopni Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi, w czasie wszczęcia postępowania o nadanie stopnia doktora.

Zgodnie z obowiązującym kontekstem prawnym, analizie i krytycznej weryfikacji podlega tekst rozprawy a w przypadku głównej części rozprawy doktorskiej recenzent ma do czynienia jedynie z dokumentacją dzieła, a nie z samym dziełem.

Ocena pracy doktorskiej

Dysertacja doktorska Pani mgr Pauliny Sadrak *„Gatunek Specjalny” Kolekcja tkanin i unikatowych obiektów stołowych* składa się z Prologu, Wstępu, czterech rozdziałów, Zakończenie, Bibliografia i Podziękowania. Pierwszy rozdział pod tytułem „Stół i obrus - funkcje i znaczenia w tradycji polskiej. Analiza zbiorów tkanin stołowych z Muzeum Etnograficznego w Tokarni”. Zawiera przykłady współczesnych realizacji artystycznych i projektowych poruszających opisywane zagadnienia. Rozdział drugi „Porcelana - materiał i symbol. Sentymentalny recykling we współczesnej sztuce i projektowaniu”. Kontekst ponownego wykorzystania odpadów w nurcie *material memories*, haptyczność poszerzona. Rozdział trzeci „Dom i ogród - miejsca realne, miejsca wyobrażone”. Rozdział czwarty „Gatunek specjalny, dokumentacja fotograficzna”. Opis zastosowanych technik, materiały, symbolika.

Rozprawa to rzetelny, dobrze napisany tekst, który w pełni oddaje charakter myślenia artystki. Jest on nie tylko szczegółowym opisem kolejnych etapów Jej działań artystycznych, ale też formą opowieści, zaproszeniem do wspólnego oglądania przy tytułowym stole, osobliwego „albumu rodzinnego”. Autorka pomiędzy poszczególnymi rozdziałami przywołuje własne zrekonstruowane wspomnienia i wyobrażenia domu rodzinnego. Postrzegam to jako pretekst do autorskiej, autentycznej wypowiedzi posiadającej cechy szerszej „spowiedzi” czy choćby istotnego monologu.

We wstępie autorka pisze:

„Głębokie zrozumienie własnych inspiracji i celów artystycznych jest kluczowe w dążeniu do świadomego kierowania procesem twórczym. Prowadzenie dialogu z samym sobą, analizowanie motywacji i rozpoznanie swoich emocji są według mnie niezbędne do doskonalenia warsztatu i tworzenia bardziej autentycznych dzieł. Autorefleksja wymaga także największego zdyscyplinowania i szczerości”.

Tak jasna deklaracja sytuuje badania doktorantki w obszarze autoetnografii, a mówiąc precyzyjniej, odnosi się do województwa świętokrzyskiego, regionu gdzie się urodziła.

Powrót do domu rodzinnego, osobiste wspomnienia „małej dziewczynki” dotyczące tajemniczego ogrodu, stołu z obrusem i porcelanowymi naczyniami, prowadzą nas do Muzeum Etnograficznego w Tokarni oraz do fabryki porcelany w Ćmielowie.

Przedmiotem kolekcji, jak pisze autorka jest metaforyczny pejzaż stołu, składający się zarówno z unikatowej zastawy, jak i skoordynowanych z nią tkanin-instalacji.

Podczas lektury tekstu czytelnik może dowiedzieć się nie tylko o inspiracjach i motywach towarzyszących poszczególnym obiektom, ale także poznać jej stosunek do świata i rzeczywistości, w tym przede wszystkim życzliwy i pełen zrozumienia stosunek do drugiego człowieka. W narracji autorka posługuje się fotografiami z albumu rodzinnego, opowiada historię stołu, obrusa i porcelany nie tylko w kontekście historycznym, ale także szerzej w kontekście sztuki współczesnej oraz designie – podaje wybrane przykłady.

Doktorantka nie tylko wykazuje się wiedzą, ale także potrafi przybliżyć i wyjaśnić interesujące ją zagadnienia, również z zakresu technik zastosowanych do wykonania odlewów z wosku pszczelego czy opracowanego wzoru wykonanego techniką haftu maszynowego. Jest to opowieść o poszukiwaniu pamięci rodzinnego stołu, symbolicznego kontekstu domu rodzinnego jako przestrzeni zapamiętanej z dzieciństwa.

Tekst rozprawy opatrzony jest poprawnie skonstruowanymi przypisami i bibliografią, która stanowi wykaz wspominanych w treści opisu publikacji istotnych dla autorki zarówno z punktu widzenia kontekstu sztuki, teorii kultury i historii sztuki jak i z powodu jej sympatii dla poszczególnych autorów i ich przemysłów. Świadczy to o wykazaniu się wiedzą oraz kompetencjami na poziomie odpowiadającym pracy doktorskiej.

„Gatunek Specjalny” Kolekcja tkanin i unikatowych obiektów stołowych, to zestaw realizacji artystycznych będący główną częścią rozprawy doktorskiej. Składa się on z trzech obiektów: *„Stół z piwoniami”*, 75x450 cm, surówka bawełniana, cyjanotypia na porcelanie, *„Woskowa koronka”*, 65x170 cm, zabytkowa cynkowa wanna, wosk pszczeli, nici hafciarskie, *„Stół z koronką”*, 350x120 cm, drewniany stół, tkanina, forma gipsowa, miód, haft komputerowy.

Prace doktorantki posiadają wysokie walory artystyczne, które charakteryzują się różnorodnością stosowanych rozwiązań formalnych. Wynikają one przede wszystkim

z przetworzenia pozyskanego materiału i uzyskania osobistej, intymnej formy wypowiedzi. Prezentowane obiekty uruchamiają pracę pamięci, która odsłania zapomniane osobiste przeżycia, doktorantka niczym archeolog odkrywa to, co dla innych niewidoczne, niewidzialne. Dokonując w ten sposób swoistej wiwisekcji, przenosi badane pojęcia w obszar sztuki, który kształtuje się wokół zagadnień rytmu, rytualizacji codzienności, zbierania i analizowania śladów pamięci z domu dzieciństwa. Utrwała te emocje w delikatnych porcelanowych strukturach „*Stół z piwoniami*”, natomiast ażurowe obiekty z wosku pszczelego „*Woskowa korona*”, oraz haftu „*Stół z koronką*”, traktuje jak subtelny zapis tych emocji. To czuły ogląd tych miejsc i ludzi mama, tata, babcia, wujek z ich wadami, zaletami, życiorysami, doświadczeniami i indywidualnym podejściem do życia. Cały ten świat doznań jest dla doktorantki istotnym pejzażem, wpływającym zarówno na kolorystykę jak i nastrój jej obiektów. W swych pracach kandydatka do stopnia doktora ociera się o nostalgię i sentyment, które w sztuce nie zawsze są dobrym doradcą, jednak konstruując swe obiekty skutecznie uniwersalizuje przekaz, czyniąc tematykę swej rozprawy szerszą niż brzmienie jej tytułu czy założenia wynikające z jej opisu.

Dokumentacja fotograficzna jest immanentną częścią rozprawy doktorskiej, jak wspomniałem na wstępie mojej recenzji, recenzent ma do czynienia tylko z dokumentacją dzieła, a nie z samym dziełem.

Tym czasem na zdjęciach widzę zwyczajne pomieszczenie typowej galerii, której wszystkie elementy budowlane, zwłaszcza podłoga z płytek ceramicznych i wystający poza lico ściany cokół z tych samych płytek konkurują z obiektami doktorantki a w pewnych kadrach nawet je przyćmiewając wyznaczając obiektom estetyzującą rolę dekoracji.

Proste programy komputerowe do korekty fotografii są w dużej mierze w stanie zaradzić takim mankamentom.

Ta uwaga, oczywiście nie ma wpływu na pozytywną ocenę doktoratu, jest raczej radą na przyszłość aby z większą atencją traktować dokumentację fotograficzną, która jest wizytówką artysty, często to jedyny ślad, który pozostaje po pracach. W tym kontekście równie ważna jest kreacja przez artystę przestrzeni potencjalnej galerii w której pokazuje swoje prace.

Konkluzja:

Jestem przekonany, że postawa mgr Pauliny Sadrak, zarówno w pracy artystycznej, jak i teoretycznej, zasługuje na uznanie. Doktorantka w dojrzały sposób potrafi przekonać nas do swoich przemyśleń i realizacji. Nawet więcej – nakłania do refleksji i namysłu nad istotą sztuki i jej potencjalnym wpływem na nasze losy. Zaprezentowane decyzje artystyczne są dojrzałe i klarowne, a zaproponowany temat dysertacji doktorskiej *„Gatunek Specjalny” Kolekcja tkanin i unikatowych obiektów stołowych* interesujący i nowatorsko przedstawiony. Zestaw prac będących przedmiotem niniejszej recenzji stanowi oryginalne rozwiązanie problemu badawczego. Tym samym stwierdzam, że przedstawiony do oceny materiał spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim przez obowiązujące przepisy, art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Pani mgr Paulina Sadrak ze swoim interesującym dorobkiem twórczym, intelektualną kulturą oraz bogatym doświadczeniem artystycznym i pedagogicznym w pełni zasługuje na przyznanie stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.